

Els déus són morts

Sembla que no pugui ésser, però és veritat: els déus han mort. Noms que els homes havien immortalitzat, que havien eregut eterns, tot d'un plegat ja no existeixen. Però no us astoreu, no us poseu anguniosos.

Fa molts anys, molts, els homes no feien res més que conrear la terra; es deixaven créixer la barba perquè no hi havia barbers i per res no s'amoinaven; seguïen el pas dels bous, tot llaurant, i així s'encomanaven la calma tan característica d'aquestes bèsties.

En aquells temps, els homes eren més corpulents, d'una musculatura més desenrotllada, però també més criatures. La civilització ens ha fet créixer la picardia, però cada dia ens tornem més raquities.

En aquell temps, que n'eren de felïços! Tenien temps per tot: per a menjar, dormir i treballar. La vida era plàcida i tranquil·la. De vegades, molt poc sovint, s'amoinaven per les collites, per la pluja o perquè patien alguna malura. Aquests eren casos poc freqüents; com que no hi havia metges, tampoc no hi havia malalts. Els que es morien, era de vellesa. En fi, allò era un paradís.

Però de vegades s'esdevenien tortes disputes perquè ningú no volia tenir la culpa de cap malvestat. Això encara ens dura avui i un dia el més vell de tots, va cridar els altres i els va dir:

—Això no pot ésser. Hem de cercar la manera que la culpa no haguem de quedar-nos-la nosaltres; hem de crear en nostra imaginació uns éssers superiors als qui poguem carregar totes les culpes i a la vegada donar-los tota l'autoritat, perquè així no els poguem demanar compte del que fan, o del contrari encara ens entendriem menys.

I després de moltes discussions, a la fi fou aprovat el projecte del vell.

Aquest va ésser l'origen dels déus.

En feren per a tot: per al mal temps i per a la bonança; per a les collites, per al joc. En fi, posats a fer, no els vingué de quatre.

Si fins llavors havien viscut felïços, més hi visqueren d'aquella hora endavant. Si un assumpte no els marxava de la manera que ells volien, vinga fer ofrena als déus, perquè així una altra vegada els tractés millor; quan feien una bona collita, també vinga fer-los ofrena d'agraïment. És a dir, que la cosa no podia anar millor.

Si em pregunteu quants anys fa d'això, us diré molts; tants, que ja he perdut el compte. Des d'aquell temps han passat moltes coses, tot ha evolucionat. La civilització —oh, la civilització!— com ens ha transformat! La intel·ligència, quin desenrotllament ha fet! Tot el d'aquell

temps ha quedat petit i hi ha homes [que un sol d'ells sap més que tots aquells déus plegats. Per exemple, Júpiter queda una formiga al costat d'un d'aquests químics que fabriquen gasos asfixiants. Com s'ha industrialitzat tot! Podríem citar noms d'homes de carn i ossos que bé podríem anomenar-los déus. En trobaríem per al ferro, per a la benzina; de la goma... I Març! Que ridícul quedaria al costat de qualsevol general d'avui que amb el material modern en poca estona ensorra una ciutat.

Res; progressem, progressem! El viure és una delícia. Ara els grata-cels van molt més amunt que les agulles de les esglésies. En aquestes ja no hi ha aquella quietud que convidava al recolliment; la botzina dels autos i el trepidar de les màquines, tot ho desvetllen...

Vivim felïços? No del tot. La culpa, que abans sabíem a qui donar-la, ara va lliure pel món i ens la remetem els uns als altres. Els que podríem dir déus d'ara, no volen ni conèixer-la, i els que se l'han de quedar, poden tenir la seguretat que no tenen on caure's morts.

Aquests, en els nostres temps de civilització a dojo, són els sense feina. Vulguin no vulguin, no els toca altre recurs que ocupar el lloc dels déus primitius, déus mitològics que no menjaven ni bevien, però que no els mancaven ofrenes de totes menes. En canvi, aquests d'avui han de menjar i beure; però d'ofrenes, ni pensar-hi.

CUCHI

La bella inconeguda

Bella sou, oh, damisel·la,
per l'encís del vostre cos...
porteu aires de novel·la
i una ombreta de repòs.

Sóu la bella inconeguda
que avui passa pel carrer...
A la finestra, que és muda,
gauiten ulls de tafaner.

Balanceig de tendres fulles
us saluden per l'espai,
i rodolen les despulles
per un món que no he vist mai.

Sentireu uns ulls que us miren
dins la calma de l'enyor,
i veureu joves que es giren
tot sentint un xic d'amor.

Per davant de cada porta
passareu indiferent
i remor que sembla morta
trairà qui està present.

Bella sou, oh, damisel·la,
per l'encís del vostre cos...
Ha passat una novel·la,
que tan sols hi viviu vos.

F. POLLS I VALLS

DLXXXIII

Primavera

Novament el dia 21 de Març ha vingut a trucar a les portes de la vida nostra. Com si res no hagués passat, amb aquella serenitat i fins i tot amb aquella prosopeia de les coses fatals, comptem una altra primavera.

En realitat no passà res el dia 21 de Març. A la eclíptica, Aries està tan tranquil com ho estava en l'inici dels inicis. Que en faç d'ell passi el Sol o no hi passi; que a expènses d'aquesta circumstància el còmput del temps es conjumini; que amb tal motiu a la terra floreixin els arbres, o que l'aire adquireixi sentors divines i suavitats insospitades, res no altera la marxa de la màquina còsmica i els sols continuen brillant i morint-se amb la mateixa passivitat que viuen.

Però l'home no cap dintre de sí mateix; no pot concebir-se com un simple espectador del que l'envolta: és més, vol dominar ho tot i sotmetre l'univers també a la seva voluntat i mesura espiritual. Tòrcer la marxa del sistema planetari, no pot; remoure solament o sincopar el ritme de l'univers, no li és possible. Es llavors, quan en el desesper de l'evidència de l'inecruable, recorre al subterfugi dels sofismes, de les pures coincidències, de les nimies equivalències, de les presumpcions més exagerades. I diu: quan el 21 de Març el Sol passi per Aries, al món començarà la primavera.

Bé està; i, en efecte, la naturalesa s'omplena de tendresa i suavitat; sembla que el món despertí i que les fonts clares de la mística natural brollin amb a bundor. Però, i el cor? En aquest fons pregon de la vida, hi arriben també els raigs de sol d'Aries? El món de les concidències no està adormit; volta i volta cercant una primavera. Encara potser no ha tornat a passar pel seu punt vernal des de molts anys i segles; però hi tornarà. I els cors treuran florida en ple hivern o en ple estiu. I perquè, posats a dominar allò que és inexcruable, no fer coincidir ambdues primaveres? És qüestió de ben poca cosa; és un afer de bona fe i de bona voluntat. Per què no ens avenim i tots alhora, sense mancar-n'hi un, no ens conjurem i obliguem a la primavera? Per què cercar la pau amb la guerra? Cerquem la pau amb la pau!

Salut, primavera!

L'ALTRE